

Samisk kirkelig valgmøte i Den norske kirke - høringsnotat

Innledning

Den norske kirkes visjon for samisk kirkeliv er: *Livskraftig og likeverdig – samisk kirkeliv i Den norske kirke.*

Et livskraftig og likeverdig samisk kirkeliv handler om samers og det samiske folkets deltakelse i kirken. Derfor er det viktig at samer har mulighet til å delta i kirken ut fra vår kultur og egenart og at vi får rom til å forme vårt eget kirkeliv innenfor Den norske kirke. Det er mål at samisk kirkeliv utgjør en selvølgelig del av Den norske kirkes felles identitet.

Som en oppfølging av Strategiplan for samisk kirkeliv har Kirkerådet (KR 49/13) etter anbefaling fra Samisk kirkeråd (SKR 16/13) bedt kirkerådsdirektøren i samarbeid med Samisk kirkeråd om å utrede behovet for å opprette et samisk kirkelig valgmøte som avholdes hvert 4. år. Utredningen skal vektlegge intensjonene i Strategiplan for samisk kirkeliv om hvilke oppgaver et slikt møte kan ha. Valgmøtet kan blant annet være drøftingsarena for aktuelle kirkelige spørsmål i det samiske samfunnet, teologiske spørsmål i en samisk sammenheng samt arena for kompetanseheving for ansatte og andre i samisk kirkeliv. Det er naturlig at møtet også brukes til samling om Guds ord.

Høringsnotatet har følgende inndeling:

Definisjoner

Prinsipielt grunnlag for etablering av et Samisk kirkelig valgmøte for Den norske kirke

Hvilke valg skal Samisk kirkelig valgmøte ha en rolle i, og hvordan?

- Valg av samiske representanter til bispedømmerådene og Kirkemøtet

- Valg av Samisk kirkeråd

Valgmøtets øvrige funksjoner

Valgmøtets sammensetning og ordning for oppnevning av delegater

- Kombinasjon av kirkelige enheter og samiske områder

- Fordeling mellom språkområder

Nominasjonsprosesser – valg av samiske representanter

- Nominasjonsprosess til bispedømmerådsvalg

- Nominasjonsprosess til valg av Samisk kirkeråd

- Samisk kirkelig valgmøtes nominasjonskomité

Økonomiske og administrative konsekvenser

Hørings spørsmål

Definisjoner

Det samiske bosettingsområdet: Defineres i dette dokumentet som hele Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros bispedømmer, samt Nord-Østerdal prosti i Hamar bispedømme og Indre Nordmøre prosti i Møre bispedømme.¹

Språkområde: Språkgeografisk begrep som betegner området for utbredelsen av et språk. Det finnes ingen eksakte grenser for samiske språkområder. Strategiplan for samisk kirkeliv har følgende fordeling av språkområder:

Nordsamisk - Fra Ballangen i Nordland til Kirkenes i Finnmark.

Lulesamisk - Nord-Salten, Hamarøy og Tysfjord.

Sørsamisk - Fra Saltfjellet i Nordland til Engerdal i Hedmark.

I Norge har vi også et tradisjonelt pite- og skoltesamisk språkområde:

Pitesamisk språkområde er fra Saltenfjorden til Ranfjorden i Nordland.

Skoltesamisk språkområde er i Sør-Varanger.

Prinsipielt grunnlag for etablering av et Samisk kirkelig valg møte for Den norske kirke

Grunnloven § 108a slår fast at «*Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.*»

Grunnlovsbestemmelsen reflekterer internasjonal folkerett som gir urfolk et særskilt kultur- og minoritetsvern med en kollektiv rett til medbestemmelse og selvbestemmelse i saker som angår dem selv. Dette er forankret bl.a. i Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 27, ILO-konvensjon 169 og FNs deklarasjon om urfolks rettigheter (UNDRIP). SP er inkorporert i norsk lov i kraft av menneskerettsloven. Den norske stat har ratifisert ILO-konvensjonen nr. 169 og har også underskrevet UNDRIP.

Da kirkelivet må betraktes som en vesentlig del av samenes «*språk, kultur og samfunnsliv*» (jf. GL § 108), er det rimelig at bestemmelsen i kirkelovens § 24 om at «*Kirkemøtet skal verne og fremme samisk kirkeliv*» (KL § 24) ikke bare sees i lys av særskilte kirkelige begrunnelser, men også i lys av Grunnloven § 108. De nevnte prinsippene om urfolks rett til medbestemmelse og selvbestemmelse bør dermed anses som et viktig prinsipielt grunnlag for etablering av et samisk valg møte for Den norske kirke.

Medbestemmelse handler om mulighetene for deltakelse og påvirkning i beslutningsprosesser. Samisk medbestemmelse i kirkedemokratiet sikres i dag blant annet gjennom særskilt samisk representasjon i de tre nordligste bispedømmerådene og dermed i Kirkemøtet, og ved at Samisk kirkeråd deltar i den forberedende rådsbehandlingen av saker til Kirkemøtet. Videre er Samisk kirkeråds leder fullverdig medlem av Kirkemøtet og har møterett i Kirkerådet.

Selvbestemmelse forutsetter at det finnes egne demokratiske myndighetsrom der samer selv gis ansvar og mulighet til å utforme sitt eget kirkeliv (jf. KM 15/90). Dette begrunner eksistensen av organ som f.eks. Samisk kirkeråd og Saemien Åålmegearaerie.

Prinsippene om selvbestemmelse og medbestemmelse er ikke bare relevant som begrunnelse av eksistensen av egen samisk representasjon og egne samiske organ i kirkedemokratiet. De samme prinsippene bør også legges til grunn i utformingen av de *valgordninger* som leder frem til valget av slike representanter og organ. En viktig begrunnelse for opprettelsen av et samisk valg møte for Den norske kirke er derfor å bidra til å styrke samers demokratiske selvbestemmelse ved valg av samiske representanter til sentrale kirkelige organ.

¹ Sametingets valgkretser er brukt som utgangspunkt for denne definisjonen.

Strategiplan for samisk kirkeliv har i et eget kapittel om samisk kirkedemokrati (kap. 5.17) utviklet en prinsipiell tekning om styrking av den samiske dimensjonen i kirkedemokratiet, der dette også gis en særskilt minoritetspolitisk begrunnelse. I strategiplanen forutsettes følgende fire dimensjoner i arbeidet med å styrke den samiske dimensjonen i kirkedemokratiet: (1) en demokratisk kultur, (2) soknet som grunnleggende organisatorisk enhet, (3) enkeltmedlemmenes plass og innflytelse og (4) det samiske folkets rett til med- og selvbestemmelse. Mens de tre første punktene er hentet fra dokumentet *Styrket demokrati i Den norske kirke* og gjelder for Den norske kirke generelt, er den fjerde dimensjonen eksplisitt lagt til i Strategiplan for samisk kirkeliv når samisk kirkedemokrati drøftes.

I arbeidet med å styrke den samiske dimensjonen i kirkedemokratiet må det altså gjøres avveininger mellom de tre første og den fjerde dimensjonen nevnt ovenfor. En demokratisk struktur, soknet som grunnleggende organisatorisk enhet og enkeltmedlemmenes plass og innflytelse er altså ikke tilstrekkelig for å sikre samisk med- og selvbestemmelse i kirkelige valg. Det må legges inn særskilte *minoritetspolitiske og urfolksrettslige* hensyn.

Dette begrunner ikke bare hvorfor et Samisk kirkelig valg møte bør opprettes, men legger også føringer for *hvilket mandat* som bør tillegges et fremtidig slikt møte.

Som en del av arbeidet med å utforme ny kirkeordning for Den norske kirke frem mot 2019, skal Kirkemøtet vedta Den norske kirkes valgordninger, herunder samisk valg møte. Som *valgordning* vil opprettelsen av et Samisk kirkelig valg møte derfor også ha *element av kirkeordning*. Det gjør det relevant å se på prinsippvedtaket som Kirkemøtet fattet for arbeidet med ny kirkelov og kirkeordning i sak KM 08/07. Her vedtok Kirkemøtet de prinsipielle føringene som fortsatt gjelder for arbeidet med ny kirkelov og kirkeordning. I vedtaket sier Kirkemøtet bl.a. at:

- Urfolksdimensjonen skal i varetas både i rammeloven og i kirkeordningen.

Videre, under punkt 1.2.2 «*Hovedprinsipper og føringer for utarbeidelse av kirkeordning for Den norske kirke*», sier Kirkemøtet i punkt 16:

- Kirken har et særskilt ansvar for å ivareta samisk kirkeliv som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke. Dette begrunnes i samenes sterke historiske tilknytning til Den norske kirke, samt i samenes status som urfolk i Norge.

Det er rimelig å hevde at saken om å opprette et samisk valg møte for Den norske kirke bidrar til å gi et mer konkret innhold til disse formuleringene.

Hvilke valg skal Samisk kirkelig valg møte ha en rolle i, og hvordan?

Et fremtidig Samisk kirkelig valg møte utredes i relasjon til to kirkelige valg: (1) valg av samiske representanter til de tre nordligste bispedømmerådene og Kirkemøtet og (2) valg av medlemmer til Samisk kirkeråd.

I Strategiplan for samisk kirkeliv (kap. 5.17 Samisk kirkedemokrati) er valg av nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk representant til de tre nordligste bispedømmerådene og Kirkemøtet vurdert samordnet med valg av nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk representant til Samisk kirkeråd. I så tilfelle ville de tre nevnte samiske representantene i bispedømmerådene automatisk blitt medlemmer av Samisk kirkeråd.

Samisk kirkeråd har drøftet denne muligheten (SKR 36/15) men har konkludert med at det ikke er tilrådelig at disse vervene slås sammen. Samisk kirkeråd anbefaler at valg av samiske representanter til de tre nordligste bispedømmerådene holdes adskilt fra valg av representanter fra disse områdene til

Samisk kirkeråd. Fra et demokratisk synspunkt betraktes det som en fordel at den samiske representasjonen i kirkedemokratiet fordeles på flere personer. Ved å holde vervene fra hverandre unngår man at noen føler man møter med bundet mandat fra det andre rådet. Det bidrar dessuten til at arbeidsbyrden holdes på et nivå som det er realistisk å rekruttere til og ivareta på en god måte.

Valg av samiske representanter til bispedømmerådene og Kirkemøtet

Det velges i dag én nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd, én lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og én sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd, (jf. Kirkeloven § 23 første ledd bokstav e). Disse blir automatisk medlemmer av Kirkemøtet.

For hvert av de to nordligste bispedømmene oppnevnes det i dag 10 samiske elektorer (valgmenn) som forestår valget av samisk medlem til sine respektive bispedømmeråd. Det er stor enighet om behovet for å erstatte elektorordningen med en bedre valgordning, og dette er den direkte bakgrunnen for opprettelsen av et Samisk kirkelig valg møte. I Nidaros bispedømme er elektorordningen allerede erstattet med en ordning der medlemmene i Saemien Åålmege, den samiske menigheten i sørsamisk språkområde, velger den sørsamiske representanten. Dette er en velfungerende ordning. Alle medlemmer i Saemien Åålmege (SÅ) over 15 år kan stemme ved valget (434 personer pr. 13.9.16) dvs. langt flere enn dersom valget skulle skjedd ved et samisk kirkelig valg møte. I høringen om veivalg for fremtidig kirkeordning for Den norske kirke har Nidaros bispedømmeråd sagt at man ikke ønsker noen ny ordning for valg av sørsamisk representant, og Saemien Åålmege har tilsvarende uttalt at det vil være et tilbakeskritt for SÅ om den sørsamiske representanten utpekes på et felles Samisk kirkelig valg møte. Samisk kirkeråd går inn for at denne ordningen fortsetter.

Videre anbefaler Samisk kirkeråd at kun delegatene fra respektive Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmer skal velge medlemmene til henholdsvis Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Sør-Hålogaland bispedømmeråd. Bakgrunnen for det er at bispedømmerådene har en geografisk avgrensing i sitt arbeid som også gjør det naturlig at de som skal velge representanter også bor i det aktuelle bispedømmet.

Et viktig poeng er om en slik deling av valgene ville kunne svekke argumentene for eksistensen av et eget Samisk kirkelig valg møte. Dersom Samisk kirkelig valg møte kun hadde kommet sammen for å velge de tre samiske representantene til bispedømmerådene / Kirkemøtet er dette en aktuell problemstilling. Dersom valg møtet i tillegg gis en rolle i valget av 5 medlemmer til Samisk kirkeråd og andre samiske kirkelige verv, og tillegges andre oppgaver i tråd med intensjonene i Strategiplan for samisk kirkeliv, så mener Samisk kirkeråd at eksistensen av et Samisk kirkelig valg møte fortsatt kan forsvares.

Samisk kirkeråd foreslår at kravet om oppfyllelse av kriteriene til Sametingets valgmannstall fortsatt skal gjelde for å kunne velges som samisk representant. Det presiseres at det ikke er noe krav om at man er innskrevet i Sametingets valgmannstall.

Samiske representanter til bispedømmeråd	Velges av
Samisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Delegater på Samisk kirkelig valg møte fra Nord-Hålogaland bispedømme
Samisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Delegater på Samisk kirkelig valg møte fra Sør-Hålogaland bispedømme
Samisk representant til Nidaros bispedømmeråd	Saemien Åålmege's medlemmer

Valg av Samisk kirkeråd

Samisk kirkeråd består av 7 medlemmer, hvorav 5 i dag velges av Kirkemøtet. De resterende 2 velges av henholdsvis Bispemøtet og Sametinget. Ordningen der Bispemøtet og Sametinget velger hver sin representant forutsettes videreført. Det som drøftes nedenfor er derfor valgordningen for de resterende 5 medlemmene av Samisk kirkeråd, som i dag velges av Kirkemøtet. Dette gjelder

- leder
- 1 representant fra Nord-Hålogaland bispedømme
- 1 representant fra Sør-Hålogaland bispedømme
- 1 representant fra Nidaros bispedømme
- 1 representant fra de øvrige bispedømmene

I henhold til statuttene for Samisk kirkeråd skal rådet ha minst én sørsamisk representant, én lulesamisk representant og én nordsamisk representant. Normalt vil disse være valgt fra henholdsvis Nidaros bispedømme, Sør-Hålogaland bispedømme og Nord-Hålogaland bispedømme, men de kan også velges fra andre områder.

En fremtidig problemstilling knyttet til valget av Samisk kirkeråd er hvor balansepunktet bør ligge mellom Samisk kirkelig valgmates og Kirkemøtets rolle i valget av Samisk kirkeråds medlemmer. Kirkeordningen setter her grenser for hvor langt man kan gå i utformingen av ny valgordning for valg av Samisk kirkeråd. Samisk kirkeråds kirkeordningsmessige status som Kirkemøtets organ for samisk kirkeliv forutsettes opprettholdt, jf. Kirkemøtets vedtak i sak KM 08/16. Det innebærer at Kirkemøtet fortsatt skal ha en rolle i valget av Samisk kirkeråd. I utformingen av en ny valgordning finnes det imidlertid rom for en nomineringsprosess som gir en sterkere demokratisk legitimitet, og som i større grad tydeliggjør intensjonen med Samisk kirkeråd som samenes organ i Den norske kirke.

Dagens ordning der Kirkemøtet velger de nevnte 5 medlemmene til Samisk kirkeråd, tydeliggjør Samisk kirkeråds status som Kirkemøtets fagorgan for samisk kirkeliv og urfolksspørsmål. Svakheten er at valgordningen i liten grad gjenspeiler intensjonen om Samisk kirkeråd som et representativt organ for samene i Den norske kirke.

Dette begrunner rimeligheten av at Samisk kirkelig valgmate gis en rolle i valget av medlemmer til Samisk kirkeråd, sammen med Kirkemøtet. Dette vil i tillegg til å være minoritetspolitisk og urfolksrettslig begrunnet, også bidra til å styrke Samisk kirkeråds legitimitet internt i samisk kirkeliv da det tydeligere enn før kommuniserer at Samisk kirkeråd utgår fra samisk kirkeliv, som et representativt organ for samene i Den norske kirke.

Kombinasjonen av demokratisk forankring både i et Samisk kirkelig valgmate og i Kirkemøtet kan tenkes i ulike varianter. En «svakere modell» (fra et samisk synspunkt) vil være at det samisk kirkelige valgmate kun *fremmer kandidater til kirkemøtets nominasjonskomite* som Kirkemøtet velger blant. En «sterkere modell» vil være at det samisk kirkelige valgmate *nominerer et ferdig forslag på medlemmer og varamedlemmer* til Samisk kirkeråd, som Kirkemøtet (normalt) slutter seg til og formelt velger. Her vil valgmate i praksis få en rolle som vanligvis forbindes med en nominasjonskomite. En utfordring med det kan være at Kirkemøtets (ordinære) nominasjonskomite ikke får den helhetlige oversikten når den skal nominere kandidater til ulike verv som Kirkemøtet velger.

Samisk kirkeråd mener likevel at prinsippet om samisk selvbestemmelse skal veie tungt. Vi anbefaler derfor at Samisk kirkelig valgmate *nominerer et ferdig forslag på medlemmer og varamedlemmer* til Samisk kirkeråd, som Kirkemøtet (normalt) slutter seg til og formelt velger.

Stor grad av påvirkning	Mindre grad av påvirkning
Samisk kirkelig valgkomité <i>nominerer et ferdig forslag på medlemmer og varamedlemmer til Samisk kirkeråd, som Kirkemøtet (normalt) slutter seg til og formelt velger.</i>	Samisk kirkelig valgkomité <i>fremmer kandidater til Kirkemøtets nominasjonskomite som Kirkemøtet velger blant.</i>

Saemien Åålmegeaerie har i høringssvar om Veivalg for fremtidig kirkeordning gitt uttrykk for at de ikke ønsker at sørsamisk medlem til Samisk kirkeråd bør velges av et Samisk kirkelig valgkomité, men av medlemmene i Saemien Åålmege; dette med henvisning til at den sørsamiske representanten til bispedømmerrådet velges slik i dag. Samisk kirkeråd har drøftet denne muligheten (SKR 07/16), men konkludert med at det ikke er tilrådelig.

Samisk kirkeråd mener at Samisk kirkelig valgkomité skal nominere alle de 5 medlemmene som i dag velges av Kirkemøtet. Bispedømmerrådet og Samisk kirkeråd er ulike typer organer der bispedømmerrådene primært bærer et regionalkirkelig ansvar, mens Samisk kirkeråd som sentralkirkelig organ bærer et helhetskirkelig ansvar for samisk kirkeliv i Norge. Dette har relevans for vurderingen av valgordning for valg av medlemmene til Samisk kirkeråd.

Samisk kirkeråds helhetskirkelige ansvar reflekteres i dag i valgordningen ved at valget er forankret i organet som tydeligst bærer helhetskirkelig ansvar i Den norske kirke, nemlig Kirkemøtet. Et tilsvarende resonnement er rimelig i relasjon til et Samisk kirkelig valgkomité. At nominering av forslag på alle de 5 representantene til Samisk kirkeråd forankres i denne forsamlingen, vil i større grad tydeliggjøre det helhetskirkelige ansvaret som Samisk kirkeråd og dets medlemmer bærer overfor samisk kirkeliv i Den norske kirke. Når samisk kirkeliv nå tenkes gitt en sterkere rolle i valgordningen for valg av Samisk kirkeråd, er det derfor rimelig at et slikt valg forankres i et nasjonalt møte for samisk kirkeliv, som mest mulig tilsvarende Kirkemøtet.

Dersom valgprosessen for sørsamisk representant til Samisk kirkeråd holdes utenom det samiske valgkomité, vil dette dessuten kunne svekke muligheten for at Samisk kirkelig valgkomité opparbeider seg en samlende samiskkirkelig legitimitet i relasjon til Samisk kirkeråd. Dette har relevans for de tilleggsfunksjonene som tenkes lagt til valgkomité, og drøftes nærmere senere.

Et annet argument for at Samisk kirkelig valgkomité involveres i valget av alle de 5 medlemmene, er av valgteknisk karakter: Det vil gjøre det lettere for valgkomité å ivareta helhetsvurderinger med hensyn til kjønnsbalanse, ungdomsrepresentasjon etc. i det samlede forslaget som fremmes til Kirkemøtet.

Valgkomitéets øvrige funksjoner

Et samisk kirkelig valgkomité for Den norske kirke vil være bredt sammensatt og vil utgjøre den mest representative forsamlingen for samisk kirkeliv i Den norske kirke som helhet. Selve valgene vil ikke ta så veldig lang tid. I lys av dette er det naturlig å gjennomtenke hvilke andre funksjoner som også kan legges til valgkomité.

Kirkerådet har i sak KR 49/13 sagt at utredningen av et samisk valgkomité bør vektlegge intensjonene i Strategiplan for samisk kirkeliv og hvilke oppgaver et slikt møte kan ha. Dette impliserer visse funksjoner ut over de valgtekniske. Strategiplan for samisk kirkeliv sier følgende om dette:

Et samisk kirkemøte kan videre tenkes å utvikles til en arena for å drøfte viktige temaer, spørsmål og veivalg for samisk kirkeliv og fremme samhandling og dialog mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv, og mellom de ulike regionene i samisk kirkeliv. En modell er at et slikt møte fungerer som en type representantskap for samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Mens Strategiplan for samisk kirkeliv her bruker ordet «kirkemøte», bruker denne utredningen nå uttrykket «valgsmøte». Grunnen er at saken primært handler om å utvikle bedre *valgordninger* for det samiske kirkedemokratiet, og ikke om å skape ny *kirkeordning* av mer vidtrekkende karakter.² Denne presiseringen bryter ikke med intensjonene i strategiplanen, men snarere tydeliggjør disse. Strategiplanens anliggende ivaretas ved at Samisk kirkelig valgsmøte gis status som beslutningsorgan i sine valgrelaterte funksjoner (altså som valgorgan), mens det for øvrig tenkes gitt status som et *rådgivende organ*.

Strategiplanens formuleringer om at møtet «*utvikles til en arena for å drøfte viktige temaer, spørsmål og veivalg for samisk kirkeliv og fremme samhandling og dialog mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv*», innebærer at valgsmøtet bør utvikles som en viktig *samdrøftingsarena* for samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Det er mye som taler for at dette vil være klokt. I dag har Samisk kirkeråd en tydelig forsamling å svare for i Den norske kirke som helhet, nemlig Kirkemøtet. I et samisk selvbestemmelsesperspektiv finnes det imidlertid ingen representativ forsamling for samisk kirkeliv som Samisk kirkeråd kan snakke til og der rådet kan redegjøre og svare for sitt arbeid. Det er grunn til å tro at samhandlingen og dialogen mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv ville tjent på at en slik arena hadde eksistert, og et samisk kirkelig valgsmøte ligger nærmest til å fylle et slikt behov.

Dersom Samisk kirkelig valgsmøte tillegges en slik funksjon, blir det viktig å gjennomtenke dette i relasjon til Samisk kirkeråds helhetskirkelige ansvar for å «fremme, verne og samordne samisk kirkeliv i Den norske kirke» (jf. SKRs statutter, § 2-a). Det er naturlig at Samisk kirkeråd her gis en definert rolle i forhold til valgsmøtet, og motsatt at valgsmøtets mulighet for å adressere Samisk kirkeråd også gjennomtenkes.

Det er viktig å presisere at relasjonen mellom valgsmøtet og Samisk kirkeråd her ikke må utvikles på en måte som rokker ved Samisk kirkeråds status som Kirkemøtets organ. Det vil fortsatt være Kirkemøtet som formelt er Samisk kirkeråds oppdragsgiver, men for å ivareta rådets hovedoppgave med «å fremme, verne og samordne samisk kirkeliv i Den norske kirke», er det helt naturlig at rådet er i dialog med, lytter til og tar med seg innspill fra valgsmøtet, som vil bli det mest representative møtet for samisk kirkeliv i Den norske kirke på nasjonalt plan. Et slikt møtepunkt vil være en fin arena for å kunne dele erfaringer og kunnskaper. Som eksempel bruker vi trosopplæring – erfarings- og kunnskapsdeling om hvordan menighetene driver med systematisk samisk trosopplæring, som søndagsskole, konfirmantundervisning, bibelkurs osv.

Et samisk valgsmøte for Den norske kirke forutsettes holdt hvert 4. år. Møtet vil antakelig avvikles 2. tertial året før et nytt Samisk kirkeråd velges av Kirkemøtet. Det sittende Samisk kirkeråd har på dette tidspunktet vært virksomt i drøyt 3 år. Det vil antakelig være meningsfullt for Samisk kirkeråd å avlegge en rapport til Samisk kirkelig valgsmøte om utviklingen i arbeidet med samisk kirkeliv i den aktuelle treårsperioden, og å føre en dialog med valgsmøtet om status og utvikling. Det kunne også vært mulig å invitere til en samtale om viktige oppgaver og strategiske veivalg fremover. Valgsmøtet ville på denne måten kunne bli en betydningsfull arena for å motta signaler fra ulike deler av samisk kirkeliv, uten at valgsmøtet gis mandat til å instruere Samisk kirkeråd.

Valgsmøtets funksjon som samdrøftingsorgan for samisk kirkeliv ville dessuten understøtte møtets offisielle funksjon som valgsmøte. Dette fordi drøftingen av saker av betydning for samisk kirkeliv vil utgjøre en relevant kontekst for valget av representanter. Eksempler på det er drøftinger om teologiske spørsmål i en samisk sammenheng og drøftinger av kirkas rolle i det samiske samfunnet. Når Samisk kirkelig valgsmøte i avstemming gir en tydelig tilråding til Kirkemøtet om hvem som egner seg best som medlemmer i Samisk kirkeråd, er det relevant at en slik avstemming sees i lys av en

² Presiseringen «*av mer vidtrekkende karakter*» tar høyde for at Samisk kirkelig valgsmøte vil ha en plass i kirkeordningen som valgorgan. Ut over dette er det altså ikke intensjonen å opprette møtet som et nytt *beslutningsorgan* for Den norske kirke.

bevisstgjort samtale om hva som er nøkkelutfordringer for samisk kirkeliv. Dette har relevans for alle de 5 medlemmene som skal velges, og særskilt med hensyn til valget av leder for Samisk kirkeråd.

I tråd med et slikt resonnement vil Samisk kirkelig valg møte gis en *rådgivende funksjon* i saker som berører samisk kirkeliv i Den norske kirke, primært i forhold til Samisk kirkeråd.

Samisk kirkeråd foreslår og utnevner i dag samiske representanter til ulike kirkelige råd og utvalg. Det kan tenke seg at noen av disse utnevningene kan gjøres av Samisk kirkelig valg møte. For noen av vervene vil det være positivt med at det er et valg møte som har utnevnt vedkommende. Dette gjelder for eksempel representanter til internasjonale organer. Utfordringen kan være at et valg møte kun finner sted hvert fjerde år, og dermed ikke sammenfaller med alle utnevningene. Her må derfor hensiktsmessigheten vurderes. I den forbindelse nevnes at Kirkemøtet har delegert oppnevninger til Kirkerådet siden 2011.

Det vil også være viktig at det kan arrangeres en eller flere gudstjenester, andakter eller salmesangsamlinger, slik at det samiske valg møtet også blir en samling om Guds ord når så mange samles.

Figur 1 Det er viktig at Samisk kirkelig valg møte også får en åndelig dimensjon over seg når så mange samles

At valgfunksjonen ved et samisk kirkelig valg møte utøves i en slik ramme ville tydeliggjort Samisk kirkeråd som et helhetskirkelig representativt organ for samene i Den norske kirke, og dermed også tydeliggjort rådets løpende ansvar overfor denne helheten etter at man er valgt. At Samisk kirkeråd rapporterer tilbake til denne forsamlingen ved valg møtet 4 år senere, gir således mening.

Dersom Samisk kirkelig valg møte arrangeres første gang i 2019, så vil man komme inn i en syklus hvor dette møtet ikke blir på samme år som Samiske kirkedager. Samiske kirkedager er et nordisk kirkelig møtepunkt for samer som også arrangeres hvert 4. år. Samiske kirkedager arrangeres i 2017 og deretter i 2021. En slik tilpasning er også viktig fordi Samiske kirkedager som et allsamiske møtepunkt er med på å bidra til at samer kan holde kontakten over landegrensene.

Valgmøtets sammensetning og ordning for oppnevning av delegater

Forslaget til sammensetning av et fremtidig Samisk kirkelig valg møte tar utgangspunkt i den modellen som er skissert i Strategiplan for samisk kirkeliv. Følgende fordeling foreslås:

- 1 samisk delegat fra Saemien Åålmege
- 1 samisk delegat fra hvert sokn i forvaltningsområdet for samisk språk (totalt 13)³
- 1 samisk delegat fra hvert prosti i det samiske bosettingsområdet (totalt ca. 30 prostier: NH: 9, SH: 7, Nid: 13, Møre: 1, Ham: 1)
- 5 samiske delegater fra Sør-Norge
- 1 samisk bispedømmerårsrepresentant fra Nidaros, S-H og N-H (totalt 3)
- Samisk kirkeråd (totalt 7)
- (1 samisk ungdomsrepresentant fra Sung)

Dersom alle sendte en delegat ville det gi ca. 60 deltakere.

Det står ingenting i Strategiplan for samisk kirkeliv om hvordan delegatene foreslås oppnevnt, men det er nærliggende å tenke at det er de kirkelige enhetene som utpeker delegatene til det samiske valg møtet. Dette innebærer en indirekte valgordning. Ordninger for direkte valg fremstår lite uaktuelt da det ikke foreligger noe samisk-kirkelig valgmanntall.

Delegatene fra sokn/menigheter kunne dermed oppnevnes av det enkelte menighetsråd. Delegatene på prostinivå kunne velges gjennom avstemming i alle menighetsrådene i prostiet. Samisk kirkeråd ser for seg at bispedømmerådene sør for Hamar og Møre skal oppnevne hver sin representant etter forslag fra samiske arbeidsgrupper, menighetsråd og prostier.

I god tid før Samisk kirkelig valg møte i 2019 må det utarbeides *kriterier og sentrale retningslinjer* for de aktuelle oppnevningssprosessene lokalt og regionalt, slik at disse gjennomføres i god tid og gjøres så inkluderende som mulig i forhold til at aktuelle samiske miljøer i menighetene, prostiene og bispedømmene gis anledning til å fremme kandidater til de oppnevningene organene.

Det forutsettes for øvrig at oppnevningen av delegatene til det samiske valg møtet skjer innenfor rammen av ordinær drift og ikke genererer ressursbehov som må synliggjøres i rammen av denne saken.

Kombinasjon av kirkelige enheter og samiske områder

Strategiplanens forslag til sammensetning av Samisk kirkelig valg møte baserer seg på en kombinasjon av *kirkelige enheter* (sokn/menighet, prosti, bispedømme) og inndeling i ulike *område kategorier* (forvaltningsområdet for samisk språk, det samiske bosettingsområdet, utenfor det samiske bosettingsområdet / Sør-Norge).

De tre område kategoriene avgjør tettheten av samisk representasjon. Det forutsettes et større samisk nærvær i forvaltningsområdet for samisk språk, som dermed gir representasjon på soknenivå. I samiske områder utenfor forvaltningsområdet gis det representasjon på prostinivå. I Sør-Norge (her menes det bispedømmene sør for Hamar og Møre) er det kun antydning antall delegater (5), og ikke

³ Det forutsettes av antallet automatisk øker dersom flere kommuner blir med i forvaltningsområdet for samisk språk.

hvilket nivå representasjonen skal ligge på. Det er nærliggende å tenke at det da kunne bli på bispedømmenivå.

Denne måten å sette sammen et Samisk kirkelig valg møte på representerer en modell som forankres i kirkelige valgte organer, og balanserer det med samisk representasjon fra ulike samiske områder. Sammensetningen gir en størrelse som synes relativt hensiktsmessig, og realistisk også ut fra et økonomisk hensyn.

Fordeling mellom språkområder

Det er naturlig å se på hva den foreslåtte sammensetningen kan gi av representasjon for henholdsvis nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk kirkelig.

Nord-Hålogaland bispedømme vil være representert ved 7 sokn og 9 prostier, til sammen 16 delegater. Alle disse er fra nordsamisk (evt. også skoltesamisk) språkområde, og representerer derfor nordsamisk kirkelig. Da valg møtet skal erstatte dagens elektorordning for valg av nordsamisk representant er det relevant å nevne at det i dag kun er 10 elektorer involvert i valget.

Sør-Hålogaland bispedømme vil være representert ved 3 sokn og 8 prostier, til sammen 11 delegater. Flertallet av disse vil representere lulesamisk og pitesamisk språkområde, mens 3 prostier er i sørsamisk område, og i alle fall ett dels i nordsamisk språkområde. Sannsynligvis vil flertallet, men ikke alle av de 11 innvalgte delegatene etter denne modellen være lulesamer. Dette ligger nær dagens praksis med valg av elektorer. Fram til nå har elektorene i Sør-Hålogaland omfattet også andre samiske språkgrupper enn den lulesamiske. Med tanke på de tradisjonelle samiske språkområdene vil dette være rimelig, selv om det bør fastholdes at Sør-Hålogaland bispedømme har et særskilt ansvar for lulesamisk kirkelig.

Nidaros bispedømme vil være representert ved 1 samisk menighet (Saemien Åålmege), 2 sokn og 13 prostier. I tillegg er sørsamisk kirkelig også representert ved 1 prosti i Hamar bispedømme og 3 i Sør-Hålogaland og 1 fra Møre. Selv om Saemien Åålmege (SÅ) i forslaget ovenfor formelt sett kun oppnevner 1 delegat, vil antakelig mange av de andre delegatene fra det sørsamiske området være medlemmer av SÅ. I tillegg kan også delegater fra andre områder kunne være medlemmer av SÅ. Det kan for øvrig tenkes en ordning der Saemien Åålmege (SÅR) gis mulighet til å delta i valget av samisk representant fra prostiene i hele det sørsamiske bosettingsområdet, på linje med menighetsrådene for soknene i de respektive prostiene (se nedenfor under «Oppnevning og valg av delegater»).

Sørsamisk kirkelig synes altså i utgangspunktet å kunne få en rimelig representasjon på valg møtet etter den antydde modellen. Det er her mindre relevant å trekke inn en sammenlikning med 10 elektorer, da ordningen allerede er avviklet for valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd, og erstattet med en ordning der alle medlemmer i SÅ over 15 år kan stemme.

Strategiplan for samisk kirkelig nevner ikke noe om ungdomsrepresentasjon, men det forutsettes at de etablerte føringene i kirke demokratiet for kjønnsbalanse og ungdomsrepresentasjon etterstrebtes. Samisk ungdomsutvalg for Den norske kirke (Sung) er planlagt etablert i tråd med føringene i Strategiplan for samisk kirkelig. Samisk kirkeråd foreslår at når det er etablert, så sender de 1 delegat til Samisk kirkelig valg møte. En likeverdig og reell deltakelse i det samiske kirke demokratiet for unge mener Samisk kirkeråd vil være positivt for å rekruttere til samisk kirkelig.

Nominasjonsprosesser – valg av samiske representanter

Før valget av de samiske representantene til bispedømmerådene og medlemmene til Samisk kirkeråd, må det gjennomføres en nominasjonsprosess. Forslagene legger seg tett opp mot dagens nominasjonsordninger.

Nominasjonsordningene som gjaldt ved kirkevalget i 2015, vil imidlertid sannsynligvis bli noe endret før kirkevalget i 2019, uten at det er klart hvordan. Vi må derfor ta et forbehold om at endringene som eventuelt oppstår kan føre til behov for justeringer av nominasjonsordningene for samiskrelaterte valg.

Med dette forbeholdet omtales nominasjonsprosessen for alle kandidater som er foreslått omfattet av valg på Samisk kirkelig valgmøte. Under hvert punkt gjengis først dagens ordning, deretter gjengis anbefalt ny ordning i kursiv.

Nominasjonsprosess til bispedømmerådsvalg

Valg av samiske medlemmer til bispedømmerådene nominasjonskomiteer

Dagens ordning: Nominasjon av samiske medlemmer til de tre nordligste bispedømmerådene styres av disse bispedømmerådene nominasjonskomiteer. Bispedømmerådene oppnevner medlemmene til nominasjonskomiteen, deriblant et samisk medlem. Det samiske medlemmet foreslås av Samisk kirkeråd (jfr. Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, §2-6 første ledd).

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer.

Nominasjon av samiske kandidater til Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menighetsråd i eget bispedømme om å komme med forslag på tre nordsamiske kandidater, deriblant to leke. Nominasjonskomiteen lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem nordsamiske kandidater som sendes til valgrådet.

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer. Listen sendes til Samisk kirkelig valgmøtes nominasjonskomite.

Nominasjon av samiske kandidater til Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menighetsråd i eget bispedømme om å komme med forslag på tre lulesamiske kandidater, deriblant to leke kandidater. Nominasjonskomiteen lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem kandidater som sendes til valgrådet

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer. Listen sendes til Samisk kirkelig valgmøtes nominasjonskomite.

Nominasjon av samiske kandidater til Nidaros bispedømmeråd

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menigheter i Nidaros bispedømme (inkludert Saemien Åålmege), og øvrige menigheter i det sørsamiske språkområdet om å komme med forslag på tre sørsamiske kandidater, deriblant to leke kandidater. Nominasjonskomiteen lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem kandidater som sendes til valgrådet (jfr. Regler for valg av sørsamisk kandidat til bdr og KM)

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer.

Nominasjonsprosess til valg av Samisk kirkeråd

To av Samisk kirkeråds sju medlemmer velges av henholdsvis Sametinget og Bispemøtet. Det forutsettes at denne ordningen videreføres.

Valg av Samisk valgråd

Forutsatt at Samisk kirkelig valgmøte (SKV) gis en rolle i valget av de resterende 5 medlemmene til Samisk kirkeråd, må det opprettes et valgråd for Samisk kirkelig valgmøte. Det foreslås at valgrådet består av de 5 medlemmene i Samisk kirkeråd som velges av SKV. Valgrådet foreslås å skulle lede

arbeidet med valgprosessen. Retningslinjene for valgrådet foreslås å være lik bispedømmerådernes valgråds retningslinjer så langt de passer.

Kandidater til leder av Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon gjøres av Kirkemøtets valgkomité. Dagens praksis er at Samisk kirkeråd fremmer kandidater til valgkomiteen etter forslag fra menigheter i det samiske bosettingsområdet.

Forslag til ny ordning: Nominasjonen gjøres av Samisk kirkelig valgmøte. Alle menigheter i landet inviteres til å komme med forslag på kandidater.

Kandidater fra nordsamisk språkområde til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Nord-Hålogaland bispedømmeråd. (Jfr. Regler for valg, bdr og Km, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Nominasjonen foretas av Samisk kirkelig valgmøte. Alle menigheter i Nord-Hålogaland bispedømme inviteres til å komme med forslag på kandidater.

Kandidat fra lulesamisk språkområde til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon av lulesamisk kandidat til Samisk kirkeråd gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd. (Jfr. Regler for valg, bdr og Km, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Nominasjonen gjøres av Samisk kirkelig valgmøte. Alle menigheter i Sør-Hålogaland bispedømme inviteres til å komme med forslag på kandidater, med unntak av de menighetene som fremmer forslag på kandidat fra sørsamisk språkområde.

Kandidat fra sørsamisk språkområde til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon av sørsamisk kandidat til Samisk kirkeråd gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Nidaros bispedømmeråd. (Jfr. Regler for valg, BDR og KM, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Nominasjonen foretas av Samisk kirkelig valgmøte. Alle menigheter i Nidaros bispedømme, inkludert Saemien Åålmege og de prostier i Sør-Hålogaland, Hamar og Møre bispedømmer som omfattes av sørsamisk språkområde, inviteres til å komme med forslag på kandidater.

- *I Sør-Hålogaland bispedømme foreslås Sør-Helgeland, Nord-Helgeland og Indre Helgeland prosti inkludert.*
- *I Hamar bispedømme foreslås Nord-Østerdal prosti inkludert.*
- *I Møre bispedømme foreslås Indre Nordmøre prosti inkludert.*

Dette forslaget tar utgangspunkt i Sametingets sørsamiske valgkrets.

Kandidater fra andre bispedømmer (dvs. sør for de tre nordligste bispedømmene)

Dagens ordning: Nominasjon av samisk kandidat fra andre bispedømmer gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra bispedømmene sør for de tre nordligste bispedømmene. (Jfr. Regler for valg, bdr og Km, Samisk kirkeråds statutter).

Ny ordning: Nominasjonen gjøres av Samisk kirkelig valgmøte. Alle menigheter i de øvrige bispedømmene inviteres til å foreslå kandidater til samisk representant fra de øvrige bispedømmene.

Samisk kirkelig valgmøtes nominasjonskomité

Selv om Samisk kirkelig valgmøte (SKV) er et nominasjonsmøte og det formelle valget av kandidatene gjøres på Kirkemøtet, ser vi for oss at det må gjøres et arbeid med innhenting av forslag til kandidater i forkant av SKV. Samisk kirkeråd foreslår at det dannes en nominasjonskomite, som får i oppdrag å foreslå kandidater til nominering. Denne komiteen bør velges av SKV, men Samisk kirkeråd bør gis fullmakt til å supplere komiteen dersom det blir nødvendig mellom to møter. Det bør tilstrebes god aldersfordeling, lik kjønnsfordeling, kirkepolitisk og geografisk bredde ved oppnevningen. Det må utarbeides retningslinjer for valgkomiteens arbeid, men det foreslås at man så langt det passer bruker

de samme retningslinjer som bispedømmerådene nominasjonskomiteer har. Medlemmer av Samisk kirkeråd foreslås å være utelukket fra å være representert i denne komiteen.

Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske og administrative konsekvensene som beskrives i fortsettelsen knytter seg til primært til gjennomføring av valgmøtet, og i noen grad til forberedelser og etterarbeid. Det er her tatt høyde for at vi dekker utgiftene for alle delegatene, også for medlemmene av Samisk kirkeråd som er utnevnt av Sametinget og av Bispemøtet.

Anslaget nedenfor legger til grunn at et slikt møte varer i 3 dager. I tillegg til de valgmessige sakene, gir det rom til å prøve ut valgmøtet som en samdrøftingsarena for samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Samisk kirkeråds sekretariat forutsettes bære hovedtyngden i den administrative tilretteleggingen både før, under og etter møtet, men møtet kan i noen grad også involvere andre avdelinger i Kirkerådet.

I hovedsak tenkes den administrative funksjonen ivaretatt innenfor ordinære administrative ressurser, men det må vurderes om valgmøtet også genererer behov for økt administrativ kapasitet i forbindelse med forberedelse og gjennomføring. Det siste er antydning som et eget strekpunkt nedenfor uten å antyde omfang.

Kostnadsoverslaget er gjort ut fra kostnadsnivået i 2016.

- Simultantolking fra/til Nsa, Lsa, Ssa, No: kr 300 000
- Leie av fasiliteter til valgmøtet inkl. mat: kr 100 000
- Kostnad til reise, kost, losji for ca. 60 delegater: kr 600 000
- Tapt arbeidsfortjeneste for ca. 60 delegater: kr 300 000
- Gudstjenesteliv, foredrag, kulturinnslag: kr 50 000
- Reise, kost, losji for ca. 10 (?) fra sekretariatet: kr 100 000
- Overtid for sekretariat: kr 20 000
- Forarbeid i valgmøtets nominasjonskomite: kr 50 000 (2 fysiske møter 5 personer)
- Behov for økt kapasitet i sekretariat i forarbeid og gjennomføring

Anslaget ligger altså på ca. 1,55 mill. når økt sekretariatskapasitet er holdt utenfor.

Høringsspørsmål

Samisk kirkeråd ønsker gjerne synspunkter på opprettelsen av Samisk kirkelig valgmøte (SKV) på et generelt grunnlag. I tillegg er det noen spørsmål som vi ønsker at mottakere spesielt kan se på.

-

- Vi ønsker synspunkter på vårt forslag til prosess for valg av samiske representanter til bispedømmerådene og Samisk kirkeråd. Videre ønsker vi synspunkter på forholdet mellom Samisk kirkelig valgmøte og Kirkemøtets rolle i disse valgene.
- Vi imøteser synspunkter og forslag til Samisk kirkelig valgmøtets øvrige funksjoner.
- Vi ønsker synspunkter på fordeling og oppnevning av delegater til SKV.
- Vi ønsker synspunkter på vårt forslag til nominering av kandidater til valgene.
- Vi ønsker synspunkter til vårt forslag om utnevnelsen og oppgavene til samisk valgråd og samisk nominasjonskomité.